

Evaluatie Netwerk Support Unit

NSU

Utrecht, 17 mei 2019

Inhoud

Samenvatting	2
1 Inleiding	5
2 Voortgangsrapportage 2019	7
3 NSU als lerende organisatie	7
3.1 Werkwijze NSU	8
3.2 Organisatie van de NSU	11
4 Stand van zaken doelbereik	11
4.1 Doelstelling 1 De betrokkenheid bij de uitvoering van POP3 te vergroten	12
4.1.1 Behoeften en signalen vanuit het netwerk.....	12
4.1.2 Internationale activiteiten door de NSU	13
4.1.3 Nationaal algemeen	13
4.1.4 Thematische bijeenkomsten/ trending topics	13
4.1.5 Training en netwerkactiviteiten voor de LAG	14
4.1.6. Overzicht	15
4.2. Doelstelling 2 De kwaliteit van de uitvoering van POP3 te verbeteren	15
4.2.1 Delen van goede praktijken en projectvoorbeelden via bijeenkomsten	15
4.2.2 Training en netwerkactiviteiten voor de LAG	16
4.2.3 Evaluatie eerste openstelling innovatie en Jola	16
4.2.4. Overzicht	16
4.3. Doelstelling 3 Het brede publiek en potentiële begunstigen voorlichten over POP3.	17
4.3.1 EU Kijkdagen.....	17
4.3.2 Bijeenkomsten openstellingen.....	17
4.3.3. Delen van goede praktijk- en projectvoorbeelden	17
4.3.4 Overzicht	17
4.4 Doelstelling 4 Innovatie in de landbouw, de voedselproductie en op het platteland bevorderen	17
4.6 Actief participeren in EU- netwerken	20
4.7 Samenvatting doelbereik	21
5 Resultaten Enquête	23
6 Conclusies en aanbevelingen	24

Samenvatting

Voor u ligt de evaluatie van de Network Support Unit (NSU) van het Regiebureau POP; de faciliterende unit voor het Netwerk Platteland. Bij de NSU is ook de algemene communicatie en voorlichting over het derde Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) belegd.

Onderdeel van voortgangsrapportage

De evaluatie is onderdeel van een uitgebreide voortgangsrapportage over POP3, die in 2019 bij de Europese Commissie wordt ingediend. Deze voortgangsrapportage bestaat uit evaluaties van de verschillende maatregelen die vanuit het programma worden ingezet, én een evaluatie van de NSU.

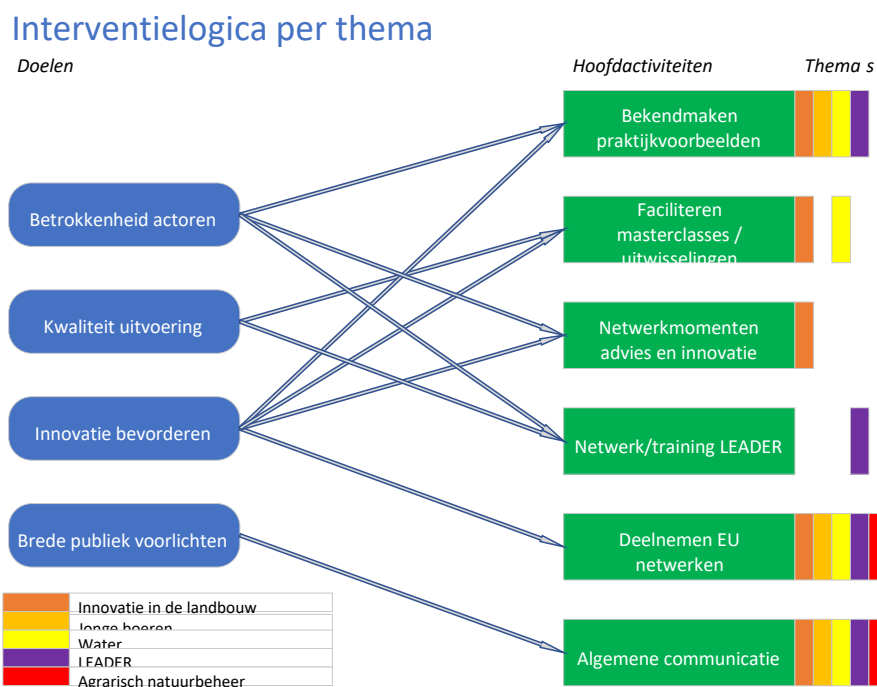
Aanpak evaluatie

De evaluatie is door de NSU zelf uitgevoerd. De basis van de evaluatie vormen de jaarverslagen 2015 t/m 2018 en de beschikbare evaluaties van bijeenkomsten, de netwerkstrategie en de communicatiestrategie. Daarnaast is een enquête onder de stakeholders uitgevoerd. Vervolgens is geanalyseerd hoe de activiteiten van de NSU hebben bijgedragen aan de doelen die omschreven zijn in artikel 54 lid 2. De analyse is vooral beschrijvend en kwalitatief van aard.

De vraag die voor de evaluatie van het netwerk centraal staat is:

In hoeverre heeft het National Rural Network (red. In Nederland is dat de NSU) bijgedragen aan het verwezenlijken van artikel 54 lid 2 van Verordening (EU) nr. 1305/2014?

Om deze vraag te beantwoorden is eerst de interventielogica in beeld gebracht:

In de figuur zijn de doelen uit artikel 54 lid 2 gekoppeld aan de hoofdactiviteiten van de NSU. Ook is weergegeven of deze activiteiten gerelateerd zijn aan de thema's waarop de NSU zich richt: Innovatie in de landbouw, Jonge boeren, Water, LEADER en Agrarisch natuurbeheer.

NSU als lerende netwerkorganisatie

In algemene zin zijn de taken en rollen van de NSU: het informeren en inspireren, het faciliteren van thematische en analytische uitwisselingen tussen belanghebbenden, verbinden van zowel mensen als projecten, en signaleren en agenderen. Onderdeel van het informeren vormt het communiceren over evaluaties en voortgang van het programma. Eén van de producten is de publieksversie van het jaarverslag.

De eerste fase van de programmaperiode was sterk gericht op het opbouwen van de NSU: het leren kennen van het netwerk en bepalen waar de NSU meerwaarde kon leveren. Vanaf 2017 kwamen steeds meer projecten in uitvoering en kwam er meer aandacht voor het tonen en verspreiden van

goede voorbeelden. Per thema verschilt de inzet van de activiteiten door de NSU. Deze inzet komt in nauwe interactie met de stakeholders tot stand. Naast gesprekken volgt de invulling van activiteiten ook aan de hand van enquêtes en analyses. Er wordt continu gezocht naar passende methoden om signalen uit het netwerk op te halen, de tafel van de toekomst “Gezondheid & natuur inclusieve landbouw” is hier een voorbeeld van. Het experimenteren, reflecteren en leren is onderdeel van de werkwijze van de NSU als lerende netwerkorganisatie.

Netwerkpartners en activiteiten per thema

Belangrijkste netwerkpartners en voorbeelden van activiteiten die de NSU heeft geïnitieerd per thema zijn:

Innovatie in de landbouw:

- Netwerkpartners: Operationele groepen en het Europees Innovatie Partnerschap in de landbouw (EIP-Agri) Contact Point.
- Activiteiten: Thematische bijeenkomsten o.a. over korte ketens, masterclasses innovatie en projectleiders, evaluatie eerste openstelling innovatie, database operationele groepen zichtbaar op de website van het netwerk platteland.

Jonge boeren:

- Netwerkpartner: NAJK.
- Activiteiten: evaluatie openstelling Jonge landbouwers, goede voorbeelden via de website van het netwerk platteland.

Water:

- Netwerkpartners: Betrokkenen DAW-spoor, KRW-opgave, waterschappen en ministerie van I&W.
- Activiteiten: Initiëren en secretariaat adviesgroep Water, bijeenkomst rond stimuleren van de uitvoering van watermaatregelen.

Leader:

- Netwerkpartners: LEADER-coördinatoren
- Activiteiten: Taskforce LEADER met als product “advies ter versnelling van LEADER”, bijeenkomsten voor LEADER-coördinatoren voor uitwisselen van kennis en ervaring, delen van goede voorbeelden o.a. via website Netwerk Platteland en brochure “De eerste oogst is binnen”.

Agrarisch natuurbeheer:

- Netwerkpartner: De netwerkactiviteiten zijn voor een belangrijk deel belegd bij BIJ12.
- Activiteiten: Samen met BIJ12 organiseren van themabijeenkomst rond informatieuitwisseling en versterking uitvoering ANLb.

Over alle thema's onderhoudt de NSU contacten met Europese netwerkpartners, bijvoorbeeld door actief deel te nemen aan EU-overlegverbanden die ter ondersteuning van het Europese Netwerk voor plattelandsontwikkeling zijn opgezet.

Websites en social media

Voorlichting over POP3 aan het brede publiek en potentiële begunstigden gebeurde via EU-kijkdagen en de websites <https://netwerkplatteland.nl/> en <https://regiebureau-pop.eu/>. Naast de websites benut de NSU ook de social media-kanalen Facebook, LinkedIn, Twitter, Instagram en YouTube. Een aantal keren per jaar verzendt de NSU een digitale nieuwsbrief: Nieuwsbrief Netwerk Platteland. De communicatie over de provinciale openstellingen loopt via de provincies.

Conclusies en aanbevelingen

Een samenvatting van de conclusies is:

- De NSU heeft met een groot aantal activiteiten bijgedragen aan het realiseren van de doelstellingen voor het netwerk.
- Het grootste deel van de activiteiten van de NSU is gericht op opdrachtgevers en (potentiële) begunstigen en netwerkpartners met als rol kennismakelaar en/of projectmakelaar; zij acteren op het knooppunt van een netwerk. Bij deze groepen heeft de NSU een erkende positie verworven.
- Onder de afnemers van de activiteiten is een positief beeld over de NSU inzet.
- Het is de NSU gelukt verbindingen te leggen tussen kennisinstellingen, adviseurs en boerenpraktijk.
- De activiteiten door de NSU zijn niet voor alle doelgroepen zichtbaar.
- De fase van het programma bepaalt mede het accent van de NSU-activiteiten. Vanaf 2017 kwamen er steeds meer projecten in uitvoering en kreeg het verspreiden van goede voorbeelden meer aandacht. Dit sluit ook aan bij de door de respondenten geuite behoefte aan inspirerende voorbeelden.
- Resultaten en daaruit afgeleide activiteiten van de NSU worden in nauwe interactie met de stakeholders bepaald. Streefwaarden voor de resultaten zijn niet bekend.
- Voor de NSU als netwerkpartner neemt leren een belangrijke plek in.

Aanbevelingen zijn:

- Het verbinden is een belangrijke kracht van de NSU, blijf onderzoeken waar dit mogelijk is en verder versterkt kan worden, bijvoorbeeld rond kringlooplandbouw.
- Zorg ook in de komende periode voor inspirerende verhalen en deel deze breed.
- Zorg dat de NSU meer zichtbaar is, bijvoorbeeld door op meer regelmatige basis berichten te plaatsen via sociale media of frequenter uitbrengen van de Nieuwsbrief Platteland
- Blijf het reflecterend vermogen organiseren bijvoorbeeld ten aanzien van methoden om signalen uit het netwerk op te halen.

1 Inleiding

Het derde Europese plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) richt zich op voedsaam, veilig en betaalbaar voedsel. Het POP3 beslaat de programmaperiode 2014 – 2020, met een uitloop naar 2023 voor de (financiële) afronding van projecten. Met dit programma worden uit het Europees Landbouw Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van een concurrerende, duurzame en innovatieve landbouw, het versterken van de biodiversiteit en een vitaal platteland.

POP3 draagt in Nederland bij aan een toekomstbestendige agrarische sector en een leefbaar platteland door in te zetten op de volgende thema's:

- versterken van innovatie en verbeteren landbouwstructuur;
- jonge boeren;
- natuur en landschap;
- verbeteren van de waterkwaliteit; • LEADER.

Het Nederlandse programma voorziet eveneens, zoals in de Europese verordening is vastgelegd, in een nationaal netwerk voor het platteland dat bij de plattelandsontwikkeling betrokken organisaties

en overheidsdiensten bijeenbrengt. In Nederland is deze functie ondergebracht bij de Netwerk Support Unit.

2 Voortgangsrapportage 2019

In 2019 moet bij de Europese Commissie een uitgebreide voortgangsrapportage van het programma worden ingediend. Deze voortgangsrapportage bestaat uit evaluaties van de verschillende maatregelen die vanuit het programma worden ingezet en ook uit een evaluatie van het netwerk. De evaluatie gaat over de periode 2014 – 2018.

De vraag die voor de evaluatie van het netwerk centraal staat is:

In hoeverre heeft het National Rural Network (red. in Nederland is dat de NSU) bijgedragen aan het verwezenlijken van artikel 54 lid 2 van Verordening (EU) nr. 1305/2014?

De tekst in artikel 54.2 luidt als volgt:

De netwerkvorming door het nationaal netwerk voor het platteland heeft tot doel:

- a) de betrokkenheid van belanghebbende partijen bij de uitvoering van het plattelandsontwikkelingsbeleid te vergroten;
- b) de kwaliteit van de uitvoering van plattelandsontwikkelingsprogramma's te verbeteren;
- c) het grote publiek en potentiële begunstigden voor te lichten over het plattelandsontwikkelingsbeleid en financieringsmogelijkheden;
- d) innovatie in de landbouw, de voedselproductie, de bosbouw en in plattelandsgebieden te bevorderen.

In artikel 54.3.b van de verordening zijn eveneens de hoofdactiviteiten beschreven die aan deze doelen zijn gekoppeld. Op hoofdlijnen zijn deze als volgt:

1. Het faciliteren en bekend maken van goede praktijken en praktijkvoorbeelden;
2. Het faciliteren van masterclasses, thematische en uitwisselingen tussen belanghebbenden bij POP3 (inclusief het delen en verspreiden van resultaten);
3. Het verzorgen en/of faciliteren van netwerkmomenten rondom advies en innovatie, onder andere in samenwerking met het EIP-Agri netwerk.
4. Het verstrekken en/of faciliteren van trainings- en netwerkactiviteiten voor Lokale Actie Groepen (LAG's), in het bijzonder rond interterritoriale en transnationale samenwerking, onderlinge samenwerking en andere samenwerkingsvormen;
5. Actief participeren in EU-netwerken; 6. Algemene communicatie rondom POP3.

De evaluatie is door de NSU (Netwerk Support Unit) zelf uitgevoerd. De basis van de evaluatie vormen de Verordening (EU) nr. 1305/2014, het Nederlandse programmadocument, de geactualiseerde Communicatiestrategie van het Regiebureau POP en de Netwerkstrategie van de NSU, de jaarverslagen 2015 t/m 2018 en de beschikbare evaluaties van bijeenkomsten. Daarnaast is een enquête onder de stakeholders uitgevoerd.

Op basis van de documenten is geanalyseerd hoe de werkwijze en activiteiten van de NSU, voortgekomen uit artikel 54.3.b van de Europese Verordening nr. 1305/2014, hebben bijgedragen aan de doelen omschreven in artikel 54.2.

3 NSU als lerende organisatie

3.1 Werkwijze NSU

De NSU draagt bij aan de vier hoofddoelen uit artikel 54.2 van de Verordening. In het Programmadocument staat op hoofdlijnen aangegeven hoe Nederland aankijkt tegen de positie van een faciliterende netwerkorganisatie:

- In Nederland bestaande netwerken en vooral ook de cultuur van netwerkvorming zijn in Nederland voldoende ontwikkeld. Het Netwerk Platteland in Nederland is een brede verzameling van belanghebbenden voor het platteland, waarvan deze bestaande netwerken onderdeel uit maken. Voor de POP3 periode is gekozen voor een neutraal coördinerend orgaan voor “netwerkvorming” en “netwerken”. Om die rol goed in te vullen is het nationaal plattelandsnetwerk verantwoordelijk voor de algemene communicatie en voorlichting over het POP3.

Rollen en taken NSU

De taken en rollen van de NSU staan beschreven in de netwerkstrategie van de NSU. Voor de invulling van de NSU-taken staat de NSU in contact met de verschillende actoren van het Netwerk Platteland. De NSU beschouwt het als haar taak om hen te informeren, te inspireren en om de onderlinge uitwisseling te stimuleren. De NSU zorgt voor het faciliteren van thematische en analytische uitwisselingen tussen belanghebbenden. Het gaat daarbij zowel om het delen van kennis als het bevorderen van deskundigheid. Daarnaast verbindt NSU zowel mensen als projecten bijvoorbeeld door goede voorbeelden van POP3-projecten in beeld te brengen en partijen met elkaar in contact te brengen om daarmee onderlinge uitwisseling van kennis te bevorderen. Tot slot behoort het tot de taken van de NSU om vanuit haar positie in het netwerk signalen op te vangen en op de juiste plek te agenderen.

De NSU functioneert tevens als nationaal coördinatiepunt voor EIP-Agri. De NSU is aangesloten op twee Europese netwerken: het Europese Netwerk Platteland (ENRD en het Europese Partnerschap voor Innovatie (Servicepoint EIP-Agri).

Thema's POP

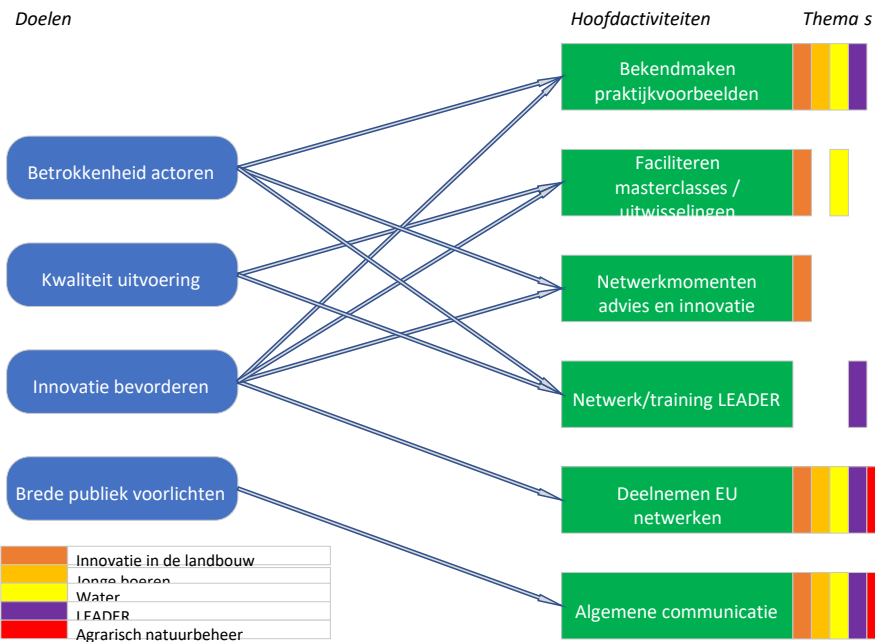
Daarnaast is in het POP een inhoudelijk onderscheid gemaakt in de volgende thema's: Agrarisch natuur- en Landschapsbeheer, Jonge boeren, Innovatie, Water en LEADER. Ook is bij de NSU de algemene communicatie en voorlichting over het POP3 belegd.

De inzet van het NSU-team verschilt per thema, gebaseerd op de behoefte van het Netwerk Platteland.

De figuur 'Interventiologica per thema' hieronder is een weergave van de relatie tussen doelen, activiteiten van de NSU en de thema's uit het programma.

Interventiologica per thema

Samenwerken met netwerkpartners

De werkwijze van de NSU is al lerende en op een organische manier tot stand gekomen. Per thema verschilt de aanpak, ook terug te zien in de figuur 'Interventiologica per thema'. De NSU faciliteert het vormen van netwerken en het proces van netwerken (programmadocument) en sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij bestaande netwerken. Centraal staat wel dat het resultaat van de activiteiten aansluit bij de behoeften van de doelgroepen. Dit vraagt een nauwe interactie met de doelgroepen.

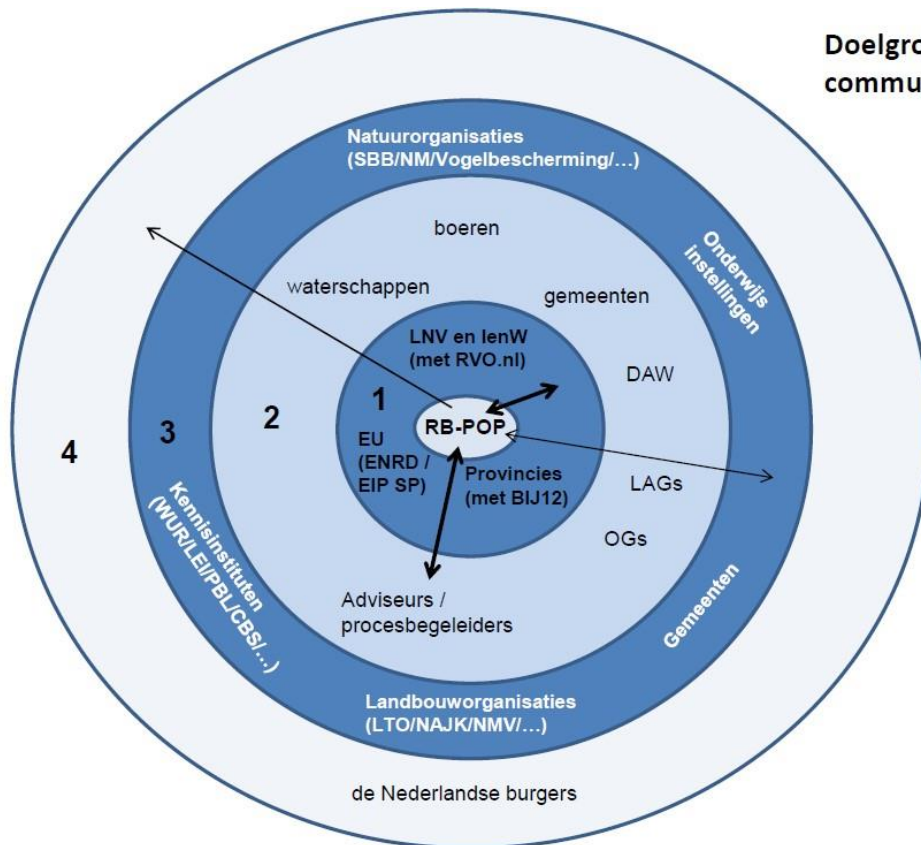
Voor het thema Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer zijn de netwerkactiviteiten voor een belangrijk deel belegd bij BIJ12. Bij het thema Jonge boeren is de NAJK een belangrijke partner om mee af te stemmen. Bij het thema Innovatie in de landbouw speelt nauwe interactie met de operationele groepen en het EIP contact point een belangrijke rol. Voor het thema Water geldt dat het essentieel is te verbinden met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer – spoor (DAW) maar het gaat ook om de brede Kader Richtlijn Wateren- opgave (KRW) het verbinden met de Waterschappen en het ministerie van I&W. Tot slot zijn voor de invulling van het thema LEADER de LEADERcoördinatoren belangrijke netwerkpartners.

Communicatiestrategie en Netwerkstrategie geven richting

Er zijn twee documenten van belang die op hoofdlijnen de context en richting van de NSU activiteiten aangeven: de Communicatiestrategie en de Netwerkstrategie. Beide documenten zijn bij aanvang van het Nederlandse POP3 aan het CvT voorgelegd en hebben de instemming van het CvT gekregen. Na reflectie bleek het communicatieplan na een aantal jaar niet meer actueel en is aangepast. In de voorjaarsvergadering van 2018 heeft de CvT ingestemd met dit aangepaste communicatieplan.

In de communicatiestrategie staan visie en doelstellingen voor de communicatie aangegeven evenals een toelichting op de doelgroepen en communicatiemiddelen die worden ingezet. Deze verschillen soms per doelgroep. De doelgroepen die zijn beschreven vormen het netwerk waarbinnen de NSU opereert. De doelgroepen zijn weergegeven in onderstaande figuur. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de inzet van communicatiemiddelen.

Doelgroepen voor communicatie door RB POP

Figuur 1 Doelgroepen voor de communicatie door het Regiebureau POP

1. Opdrachtgevers
2. (Potentiële) Begunstigden en netwerkpartners met als rol kennismakelaar en/of projectmakelaar; zij acteren op het knooppunt van een netwerk
3. Belangenvertegenwoordigers en kennis- en onderwijsinstellingen
4. Het (geïnteresseerde) brede publiek

In het communicatieplan zijn de verschillende doelgroep op hoofdlijnen beschreven, er is echter geen beschrijving van doelgroepen per thema opgenomen.

In de Netwerkstrategie is op hoofdlijnen nader uitgewerkt hoe de NSU wil bijdragen aan de vier door Europa geformuleerde hoofddoelen uit artikel 54 en de daaraan gekoppelde hoofdactiviteiten (artikel 54.3.b). Er worden daarbij vier rollen en taken van de NSU onderscheiden: signaleren en agenderen, informeren en inspireren, faciliteren, verbinden.

De contacten met de netwerken rond de verschillende thema's monden uit in concrete activiteiten voor de NSU. Deze concrete activiteiten zijn onderdeel van het werkplan en de jaarrapportage van het Regiebureau POP. De planning en verantwoording van activiteiten van de NSU maken hier onderdeel van uit en vormen de output die de NSU jaarlijks wil realiseren. Deze worden jaarlijks aan het CvT (waarin de verschillende belanghebbenden van het platteland zijn vertegenwoordigd) ter instemming voorgelegd.

De resultaten en impact van het netwerk zijn niet kwantitatief vastgelegd. In kwalitatieve kunnen de resultaten worden beschreven door te schetsen in welke mate het netwerk heeft voorzien in de behoeften van de stakeholders.

3.2 Organisatie van de NSU

NSU en beheerorganisatie gaan samen

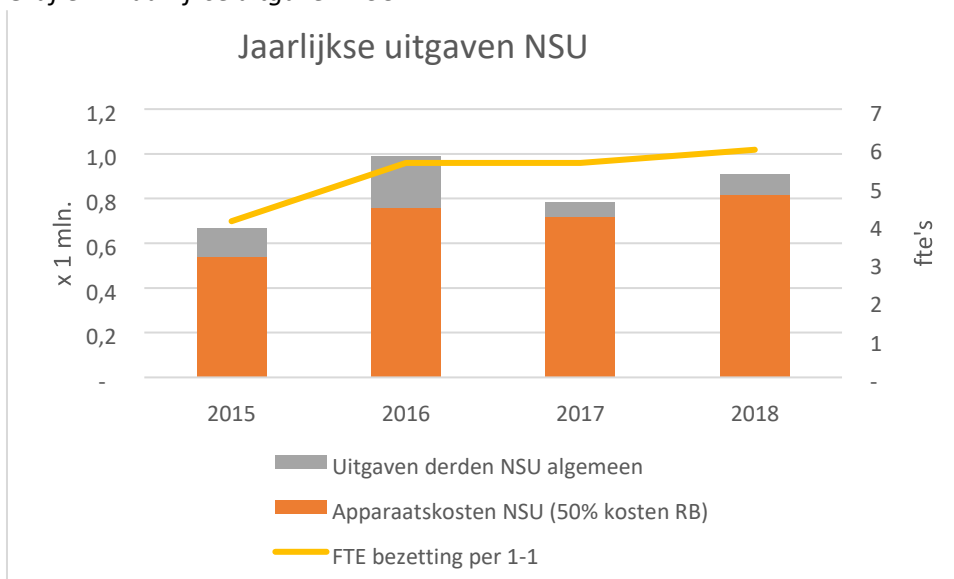
In de POP2-periode was het faciliteren van het netwerk nog uitbesteed aan een consortium van vier samenwerkende particuliere organisaties. Na evaluatie kwam naar voren dat de activiteiten van deze netwerkfacilitator niet altijd goed aansloten bij de uitvoering en beheer van het programma. Er werd bijvoorbeeld vooral ingezet op het faciliteren van de LEADER-maatregel. Daarom is ervoor gekozen om in POP3 periode een Netwerk Support Unit (NSU) in te stellen die het Nederlandse Netwerk Platteland faciliteert en dichtbij de uitvoering en beheer zit. Hiertoe is de NSU in 2015 ondergebracht bij het Regiebureau POP.

Gemeenschappelijk doel; eigen rol

Het Regiebureau POP is belast met de implementatie en begeleiding van de uitvoering van het POP3 en bestaat uit twee teams, de NSU en het Programmteam. Beide teams hebben hun eigen rol in de opdracht van het Regiebureau, maar versterken elkaar door kennis en ervaring uit te wisselen. Op een aantal vlakken lopen de activiteiten van de NSU en het programmteam in elkaar over. Dit komt bijvoorbeeld naar voren in de communicatiestrategie die voor het hele Regiebureau is gemaakt.

Voor de NSU activiteiten worden ca 5 fte ingezet. De inzet over de afgelopen jaren is weergegeven in onderstaande grafiek. Voor de personele inzet en voor de materiele inzet is een geormerkt budget beschikbaar uit de technische bijstand. De materiële inzet bestaat onder andere uit het ontwikkelen en onderhouden van de website, workshops en conferenties.

Grafiek 1 Jaarlijkse uitgaven NSU¹

4 Stand van zaken doelbereik

¹ Grafiek is gebaseerd op:

- Gegevens zijn gebaseerd op het uitgangspunt dat de apparaatskosten RB voor de helft bestaan uit kosten NSU en andere helft uit kosten Programmteam.

In dit hoofdstuk worden per doelstelling de activiteiten beschreven die aan het realiseren hiervan bijgedragen. Vaak dragen de activiteiten bij aan meerdere doelstellingen, hieronder zijn de activiteiten zo veel mogelijk ondergebracht bij de doelstelling waarmee de meeste relatie is. Uitzondering zijn het actief participeren in EU-netwerken en de algemene communicatie rondom POP3. Deze activiteiten dragen aan alle doelen uit verordening 1305/2013 op een min of meer gelijke mate bij en zijn in aparte paragrafen beschreven.

Ook is het hier van belang de activiteiten te relateren aan de fase van het POP3. In de eerste jaren (2014, 2015) werd onderzocht welke activiteiten van de NSU het meest zouden bijdragen aan de ondersteuning van het netwerk. In 2016 werden de eerste beschikkingen afgegeven en in 2017 en 2018 waren er veel openstellingen, waarbij de communicatie vooral in handen lag bij provincies en de RVO.nl (voor wat betreft het rijksdeel). Hierna kwamen projecten in uitvoering, waardoor het makkelijker werd om de behoeften van het netwerk te bepalen en de eerste resultaten te tonen en verspreiden. De aandacht is vanaf 2017 daarom ook mede komen te liggen op het inspireren door te laten zien wat al is bereikt, naast de doorlopende aandacht voor het geven van informatie over het programma en de subsidiemogelijkheden die het programma biedt.

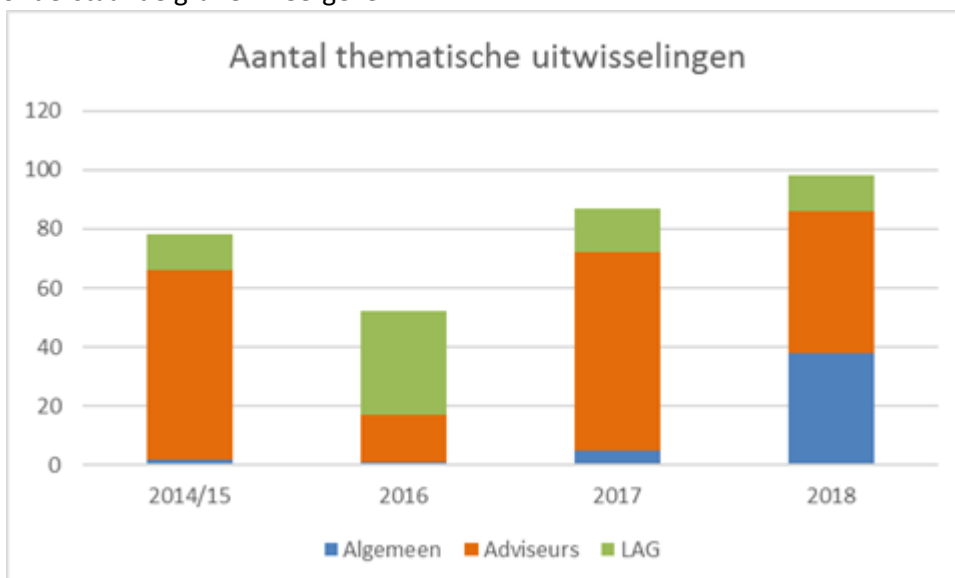
4.1 Doelstelling 1 De betrokkenheid bij de uitvoering van POP3 te vergroten

De NSU streeft ernaar om de betrokkenheid van belanghebbenden te verhogen door zo goed mogelijk aan te sluiten bij de behoeften die er zijn. Uit die behoeften volgen NSU-activiteiten, zoals het faciliteren van thematische en analytische uitwisselingen, training en netwerkactiviteiten voor LAG's. Daarnaast leveren het actief participeren in EU-netwerken en de algemene communicatie rondom POP3 een bijdrage aan alle doelstellingen, dit wordt in een aparte paragraaf behandeld.

4.1.1 Behoeften en signalen vanuit het netwerk

Behoeften

De behoeften voor te organiseren activiteiten volgen uit gesprekken met stakeholders, enquêtes en andere analyses. Het betrof onder andere gesprekken met nieuwe contacten in het netwerk, oriënterende gesprekken met organisaties uit het netwerk, gastlessen op scholen en voorbereidingsgesprekken voor allerlei bijeenkomsten. Deze thematische bijeenkomsten zijn in onderstaande grafiek weergegeven

Signalen

Verder is er geëxperimenteerd met methoden om signalen uit het netwerk op te halen. In 2015 is geëxperimenteerd met het concept Rural Lab. Binnen dit concept is het de bedoeling om met een divers samengestelde groep van kenners van het Netwerk Platteland actuele onderwerpen te bespreken en uit te werken. In 2016 is gewerkt met de Inspirators platteland, dit is een informele en onafhankelijke groep waarin deelnemers met elkaar in gesprek gaan over ontwikkelingen in de landbouw, de voedselketen en op het platteland. Zowel het Rural Lab als de inspirators platteland hebben geen vervolg gekregen, omdat uit de evaluatie bleek dat deze activiteiten onvoldoende aansloten bij de behoeften van het netwerk. Ook de in 2018 de toekomst de tafel van de toekomst 'Gezondheid & natuurinclusieve landbouw' was een manier om signalen uit het netwerk op te halen rond het thema gezondheid en natuur.

Overlegverbanden

De NSU heeft (horizontale)overlegverbanden geïnitieerd: communicatieoverleg met provincies, de werkgroep Monitoring & evaluatie en de adviesgroep Water. Informatie uit de gesprekken, overlegverbanden en uit de evaluaties van de bijeenkomsten die de NSU organiseert, vormen de input voor nieuwe bijeenkomsten.

4.1.2 Internationale activiteiten door de NSU

Vijfde ENRD-bijeenkomst: Amsterdam Rural Forum

Op 11 en 12 mei 2016 heeft de NSU samen met de ENRD het Amsterdam Rural Forum georganiseerd. Deze bijeenkomst was de vijfde ENRD bijeenkomst voor de Nationale Netwerken en werd in dezelfde periode als de conferentie rond het EU-voorzitterschap van Nederland gehouden. Tijdens de bijeenkomst kwamen actuele ontwikkelingen rondom landbouw en voedsel aan bod evenals de opvang van vluchtelingen op het platteland aan bod. Tijdens de dagen waren cultuur en kunst als vliegwiel bij plattelandsontwikkeling een rode draad.

Studiereizen

Door de NSU zijn verschillende studiereizen georganiseerd. Er zijn twee studiereizen georganiseerd voor leden van de Europese Commissie (DG Agri) om hen te laten zien hoe POP3 in Nederland vorm krijgt. En er is een studiereis georganiseerd voor Nederlandse POP betrokkenen met als doel om hen kennis op te laten doen van de Brusselse realiteit en te laten kennismaken met belangrijke EU instituties. In 2016 heeft de NSU een studiereis georganiseerd voor 16 Finnen en een aantal Nederlandse deelnemers over korte ketens. Met Schotland zijn ervaringen uitgewisseld in het kader van de twee nieuwe websites en over het werken als NSU.

4.1.3 Nationaal algemeen

Nationale POP3- bijeenkomst

Jaarlijks organiseert de NSU samen met het programmateam een nationale POP3- bijeenkomst over de uitvoering van POP3. De bijeenkomsten zijn gericht op informatie-uitwisseling en bieden volop de mogelijkheid tot netwerken voor betrokkenen bij het plattelandsontwikkelingsprogramma. Op de jaarlijkse netwerkconferenties nemen rond de 150 tot 200 mensen deel.

4.1.4 Thematische bijeenkomsten/ trending topics

Korte keten-bijeenkomst voor provincies

In de afgelopen jaren zijn rond een aantal thema's bijeenkomsten georganiseerd. Het thema Korte ketens was daarbij een belangrijk thema dat kon rekenen op een grote belangstelling. Voor een achttal provincies is een Korte keten-bijeenkomst georganiseerd waaraan in totaal 385 deelnemers hebben deelgenomen. Vraagstukken die tijdens de bijeenkomsten aan de orde kwamen waren onder andere: wat zijn de knelpunten en kansen in de korte keten en wat levert samenwerking ondernemers op in het vinden van nieuwe markten op het gebied van logistiek, communicatie en ICT.

Onder de deelnemers waren boeren/ondernemers, adviseurs, kennisinstellingen, vertegenwoordigers van overheden, consumentenplatforms en maatschappelijke organisaties.

Thematische bijeenkomsten voor trekkers innovatieprojecten

Verder heeft de NSU thematische bijeenkomsten voor de trekkers van innovatieprojecten georganiseerd rond de thema's Melkveehouderij (65 deelnemers), Akkerbouw in EU perspectief (75 deelnemers) en Korte ketens nieuwe markten (70 deelnemers).

Themabijeenkomst rond ANLb

In 2018 heeft het Regiebureau POP (NSU + Programmateam) samen met BIJ12 een themabijeenkomst rond ANLb georganiseerd, gericht op informatie-uitwisseling en versterking van de uitvoering. Een belangrijk onderwerp vormde het verbeteren van de verbinding tussen de provinciale deelnetwerken grondgebonden en niet-grondgebonden.

Tafel van de Toekomst over gezondheid en natuur

Ook heeft de NSU in 2018 rond het opkomende thema Gezondheid en natuur, samen met de Active Health foundation, de tafel van de toekomst 'Gezondheid & natuurinclusieve landbouw' georganiseerd. De resultaten hiervan zijn in de brochure Tafel van de toekomst weergegeven.

Bijeenkomst over watermaatregelen

In 2017 heeft de NSU samen met het ministerie van I&M en de Unie van Waterschappen een bijeenkomst georganiseerd met als belangrijkste doel het stimuleren van de uitvoering van de watermaatregelen. Opdrachtgever was de Adviesgroep Water, waarin de belangrijkste betrokkenen bij de uitvoering van de wateropgave zitting hebben.

4.1.5 Training en netwerkactiviteiten voor de LAG

Activiteiten die voor de LAG zijn uitgevoerd worden hier als een blok behandeld. In de beginfase waren de activiteiten ook gericht op het voorlichten van potentieel begunstigen en om de kwaliteit van de uitvoering te verbeteren. Vanaf 2017 ligt het accent vooral bij activiteiten gerelateerd aan doelstelling 1.

Activiteiten bij de opstart van het programma

Een groot deel van 2015 stond in het teken van de goedkeuring van de Lokale ontwikkelingsstrategieën (LOS'sen) voor POP3. Eind oktober dat jaar waren allen ingediende LOS'sen positief beoordeeld en konden na formele goedkeuring door de provincies de LEADER groepen van start gaan. In november datzelfde jaar heeft de NSU voor de landelijke aftrap van de nieuwe programmaperiode voor LEADER een landelijke startbijeenkomst georganiseerd.

In 2016 zijn diverse workshops, masterclasses en trainingen georganiseerd : drie masterclasses voor LEADER coördinatoren en provinciale aanspreekpunten voor LEADER over monitoring en evaluatie (34 deelnemers), communicatie (20 deelnemers), EU-conformiteit (28 deelnemers) en een workshop voor provinciale aanspreekpunten LEADER in verband met het maken openstellingen LEADER (30 deelnemers). Verder heeft de NSU bij de start van de programmaperiode een Starterkit LEADER ontwikkeld. Bij zeven LAG's is deze gepresenteerd.

Intervisie

In 2016 en 2017 zijn vijf intervisie bijeenkomsten voor leden van LAG en LEADER coördinatoren georganiseerd. Per bijeenkomst werd wisselend gewerkt in kleine groepen of met de hele groep aan een zelf geformuleerd vraagstuk. De bijeenkomsten leverden persoonlijke inzichten en handelingsperspectief op.

LEADER-coördinatoren overleg

Op landelijk niveau vindt regelmatig overleg plaats met de LEADER coördinatoren. In de periode 2015 tot en met 2018 heeft de NSU in totaal 11 overleggen voor de LEADER coördinatoren georganiseerd. Doel van deze bijeenkomsten is het uitwisselen van kennis en ervaring en samenwerking.

Delen van goede voorbeelden

Vanaf 2017 kon de eerste informatie over projecten gedeeld worden. Dit gebeurt onder andere via de website platteland en in 2018 is een brochure gemaakt van de meest aansprekende projecten vanuit elk LEADER gebied. De brochure is op de landelijke LEADER dag van 2018 gepresenteerd.

4.1.6. Overzicht

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de bijeenkomsten die georganiseerd zijn in relatie tot doelstelling 1

Tabel: Door NSU georganiseerde bijeenkomsten voor stakeholders om betrokkenheid te verhogen

Type bijeenkomst	Aantal	Doelgroepen
Internationaal (incl studiereizen)	5	Met name 1
Nationaal algemeen	4	Met name 1
Thematische bijeenkomsten/trending topics	14	Met name 1 en 2
Training en netwerkactiviteiten voor LAG (inclusief intervisie)	22	Met name 1 en 2
Overlegverbanden		Met name 1 en 2

4.2. Doelstelling 2 De kwaliteit van de uitvoering van POP3 te verbeteren

Bij de uitvoering van POP3 kunnen uitvoerders en potentieel begunstigen tegen allerlei soorten knelpunten aanlopen waardoor de uitvoering vertraagd of met een mindere kwaliteit uitgevoerd wordt. Het kan gaan om technisch administratieve zaken, maar ook bijvoorbeeld over aanpak.

De NSU onderneemt verschillende activiteiten om de kwaliteit te verbeteren: het delen van goede praktijken en projectvoorbeelden, netwerkactiviteiten rondom advies en innovatie (EIP-Agri), training en netwerkactiviteiten voor LAG's en actief participeren in EU-netwerken.

4.2.1 Delen van goede praktijken en projectvoorbeelden via bijeenkomsten

De NSU heeft (meestal samen met het Programmteam) diverse masterclasses en workshops georganiseerd in relatie tot het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering. Sommige bijeenkomsten waren daar specifiek op gericht. Bij andere bijeenkomsten was het een onderdeel van het programma.

De bijeenkomsten die zijn georganiseerd direct gericht op het verbeteren van de kwaliteit:

- In 2016 is de basiscursus POP3 " wat moet je weten over POP3" georganiseerd
- In 2016 is een viertal bijeenkomsten georganiseerd om provincies en uitvoeringsorganisaties op de hoogte te brengen van het nieuwe programma, de verschillende maatregelen en openstellingen in de POP3 periode (maatregel verkaveling, ideeën openstelling, samenwerking rond watermaatregelen te bevorderen en informatie uit te wisselen , openstelling watermaatregelen.

- In 2016 zijn er vier sessie georganiseerd met LTO, waterschappen en provincies over de uitvoering POP en DAW water wegens de gesignaleerde knelpunten. Op basis van deze knelpunten zijn uiteindelijk ook vragen voorgelegd aan de landendesk.
- In 2017 zijn de volgende bijeenkomsten georganiseerd:
  - o Audits en EU-conformiteit
  - o Aanbesteding en redelijkheid van kosten
  - o Selectie van projecten
  - o Leren van openstellingen (interactief)
- Drie bijeenkomsten zijn in 2017 en 2018 georganiseerd gericht op het versterken van de maatregelen innovatie in de landbouw. Deze hebben o.a. geleid tot meer kennis over en afspraken over openstellingen, selectiecriteria en de wijze van beoordeling (zie ook bij doelstelling 4)
- In 2018: Masterclass projectleiders (zie ook bij doelstelling 3 en 4)
- In 2018: Redelijkheid van kosten
- In 2018: Betalingen en over programmeren

4.2.2 Training en netwerkactiviteiten voor de LAG

De training en netwerk activiteiten voor de LAG zijn beschreven onder doelstelling 1. De activiteiten die betrekking hebben op de kwaliteit van de uitvoering van POP3 te verbeteren vonden met name in 2015 en 2016 plaatst.

Een activiteit die niet onder doelstelling 1 is genoemd maar een sterke relatie heeft met het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering is de taskforce LEADER. De taskforce LEADER is begin 2018 ingesteld omdat de voortgang van LEADER door meerdere factoren werd vertraagd. De NSU heeft het secretariaat en het voorzitterschap voor deze taskforce verzorgd. Met de taskforce is een gezamenlijk gedragen beeld van de huidige stand van zaken in beeld gebracht en zijn mogelijke oplossingen in de uitvoering aangegeven. Hiermee werd gestreefd naar een versnelling van de uitvoering van LEADER in de huidige programmaperiode. Het rapport van de taskforce, “advies ter versnelling van LEADER, een praktisch advies ten behoud van een bottom-up werkwijze” is in de CvT vergadering van december ingebracht.

4.2.3 Evaluatie eerste openstelling innovatie en Jola

In 2017 heeft Regiebureau POP (samenstel NSU en Programmteam) een Tussentijdse Evaluatie van de eerste openstellingen voor innovatie maatregelen (Maatregel 16) laten uitvoeren. Op grond van de evaluatie zijn 14 aanbevelingen gedaan. Verschillende aanbevelingen zijn in de Masterclass innovatie behandeld. Hierdoor is de communicatie over openstellingen en het inspireren en ondersteunen van aanvragers door provincies verbeterd.

In 2016 is ook een evaluatie van de openstelling Jola uitgevoerd.

4.2.4. Overzicht

Type bijeenkomst	Aantal	Doelgroep
Training en netwerkactiviteiten LAGs	22 Zie ook bij doelstelling 1	1 en 2
Bijeenkomsten zoals Masterclasses	13	1 en 2

4.3. Doelstelling 3 Het brede publiek en potentiële begunstigden voorlichten over POP3.

Activiteiten van de NSU die bijdragen aan deze doelstelling: Delen van goede praktijken en projectvoorbeelden, faciliteren van thematische en analytische uitwisselingen, actief participeren in EU netwerken.

4.3.1 EU Kijkdagen

In de jaren 2015 tot en met 2017 sloot de NSU voor de communicatie met het brede publiek aan bij de Europa kijkdagen. De Europa Kijkdagen werden in NL georganiseerd vanuit het ministerie van EZ en met de management autoriteiten van de verschillende Europese fondsen. Op deze kijkdagen kan iedereen Europese projecten bezoeken. Het doel is om te laten zien wat er met Europees subsidiegeld gebeurt en om een beeld te geven van de resultaten die daarmee worden bereikt. Tijdens de dagen was het mogelijk één of meerdere projecten te bezoeken. Zo kon het publiek o.a. de vrijloopstal in Diessen, en natuurboerderij Hoeve Stein in Reeuwijk bezoeken. Omdat het bezoekersaantal tijdens de EU kijkdagen de laatste jaren sterk terugloopt is er 2018 voor een andere aanpak gekozen om het publiek te betrekken. Vanaf 2018 is gekozen voor een doorlopende campagne, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij andere campagnes. Centraal in de communicatie over de activiteiten staat de website van Europa om de Hoek (<https://www.europaomdehoek.nl/>), waarop informatie op hoofdlijnen over alle deelnemende EUfondsen en hun projecten te vinden is.

4.3.2 Bijeenkomsten openstellingen

Over het algemeen loopt de communicatie over openstellingen aan begunstigden via de provincie. De provincies kunnen hier bijvoorbeeld de kennis die is opgedaan tijdens de masterclasses benutten. Op verzoek van de provincie is de NSU wel een aantal malen uitgenodigd om deel te nemen aan bijeenkomsten die waren gericht op het informeren van potentieel begunstigden. Soms is hier door de NSU actief inbreng geleverd door uitleg over een specifiek onderdeel te geven.

4.3.3. Delen van goede praktijk- en projectvoorbeelden

De website van het netwerkplatteland, de sociale media en de nieuwsbrief spelen een belangrijke rol bij het delen van goede praktijk- en projectvoorbeelden aan het brede publiek.

4.3.4 Overzicht

Type bijeenkomst	Aantal	Doelgroep
Nationaal algemeen	4 zie ook bij doelstelling 1	Met name 1 en 2
EU kijkdagen: projectbezoeken	22	1,2,3,4

4.4 Doelstelling 4 Innovatie in de landbouw, de voedselproductie en op het platteland bevorderen.

Activiteiten van de NSU: Faciliteren van thematische en analytische uitwisselingen, netwerkactiviteiten rondom advies en innovatie en actief participeren in EU-netwerken.

Het Europees Innovatie Partnerschap in de landbouw (EIP-Agri) is voor de POP3 periode een (nieuw) initiatief van de Europese Commissie. Het is er op gericht innovaties van agrarische ondernemers meer kans te geven. Dat wordt gedaan door agrariërs te verbinden met kennis en ervaring die de ondernemers niet zelf kunnen mobiliseren. De NSU ondersteunt EIP-Agri door advisering, via de telefoon, berichten op de website of door inbreng tijdens bijeenkomsten.

Bij de opstart van de POP3 periode (2015 en 2016) heeft de NSU ca. 90 gesprekken gevoerd met mensen die een rol hebben bij landbouwinnovatie. Het doel van deze gesprekken was het informeren over maatregelen en werkwijzen van POP3, het adviseren van potentiële initiatiefnemers over hun plannen en uitbreiden van het netwerk. Ook is door deze contacten het beeld van de belangrijkste thema's op het gebied van innovatie in de landbouw aangescherpt.

Er zijn verschillende bijeenkomsten voor en door provincies georganiseerd op het gebied van innovatie in de landbouw. Zowel provinciaal als landelijk. Deze hebben geleid tot inzichten en afspraken over openstellingen, selectiecriteria en wijze van beoordeling van innovatieve projecten. Het doel hiervan was het ondersteunen van provincies bij de openstelling voor de maatregelen "innovatie in de landbouw" en om te komen tot meer uniformiteit in de uitvoering. (zie ook bij doelstelling 2). Op uitnodiging van de provincies heeft de NSU een toelichting gegeven o de werkwijze van EIP-Agri tijdens informatiebijeenkomsten over openstellingen.

NSU heeft een format voor een landelijke structuur voor een adviescommissie opgezet, met name ter benutting bij innovatie maatregelen. Dit format voor landelijke ondersteuning omvat een deskundigenpool voor adviescommissies. In 2016 werd de invulling van de adviescommissie per provincie/landsdeel georganiseerd.

Ook is een voorlichtingsbijeenkomst (2015) over innovatie in de landbouw georganiseerd voor adviseurs en innovatiemakelaars. Deze kunnen een rol spelen bij de ondersteuning van initiatiefnemers. (ca 40 deelnemers) (doelstelling 3) In 2017 heeft de NSU een masterclass georganiseerd voor projectleiders.

Na de eerste ronde van openstellingen EIP heeft de NSU in 2017 een evaluatie opgezet en uitgevoerd. Naar aanleiding van deze evaluatie is het proces op een aantal punten aangepast. (zie ook doelstelling 2)

In 2017 en 2018 is er gewerkt aan het opzetten van een database van Operationele Groepen. De database bevat inhoudelijke gegevens over de projecten als contactgegevens van betrokkenen bij het project. De database is ook via de website van het Servicepoint EIP-Agri ontsloten.

De NSU heeft verschillende Masterclasses rond innovatie georganiseerd. In totaal zijn er drie voor provincies georganiseerd. In deze masterclasses staat kennisdelen centraal. Er wordt onder andere aandacht besteed over de manier waarop provincies invulling geven aan innovatie via POP maar ook breder.

De NSU nodigt regelmatig leden van de achterban uit om deel te nemen aan EIP Focusgroepen, workshops en seminars. Deelnemers van focusgroepen worden ook uitgenodigd voor hen relevante themabijeenkomsten die de NSU organiseert. Ook heeft de NSU bijgedragen aan verbinding van de H2020 Thematic Networks en nationale wetenschappelijke kennis met de EIP Operational Groups.

4.5 Algemene communicatie rondom POP3

Het is van belang te realiseren dat in de Nederlandse situatie zowel LNV, provincies als het Regiebureau (met als onderdeel de NSU) over communicatie rondom POP3 zijn betrokken. LNV en de provincies doen de communicatie over hun eigen openstellingen. Het Regiebureau, waar NSU onderdeel van uit maakt, richt zich op aanvullende algemene informatieverstrekking en provincie overstijgende werkzaamheden, zoals het creëren van landelijke overzichten van projecten of het signaleren van landelijke trends, het verspreiden van inspirerende voorbeelden en het informeren van het brede publiek. Deze situatie is specifiek voor Nederland, omdat in de meeste EU-lidstaten deze activiteiten door één organisatie worden uitgevoerd (veelal de NSU).

In de communicatiestrategie is beschreven welke doelgroepen het Regiebureau wil betrekken voor de uitvoering van haar taken. Het Regiebureau maakt hierbij gebruik van verschillende soorten communicatiemiddelen:

1. Bijeenkomsten;
2. Websites Regiebureau POP en Netwerk Platteland;
3. Social media: Facebook, LinkedIn, Twitter, Instagram en YouTube; 4. Nieuwsbrieven en ander informatiemateriaal;
5. Prijsvragen.

Bijeenkomsten

In de vorige paragrafen zijn onder de verschillende doelstellingen de bijeenkomsten beschreven die vanuit de NSU zijn georganiseerd.

Inhoudelijke informatie over georganiseerde bijeenkomsten is vaak terug te vinden op de websites. Meer kwantitatieve informatie over de bijeenkomsten die het Regiebureau al heeft georganiseerd (aantallen, onderwerpen, deelnemers) is terug te vinden in de jaarverslagen van het Regiebureau.

Informatie over geplande bijeenkomsten staat in het Werkplan van het Regiebureau, dat aan het begin van ieder jaar verschijnt. Gedurende het jaar wordt aanvullende informatie over komende en georganiseerde bijeenkomsten bekend gemaakt via verschillende kanalen: persoonlijke mails, publicatie op de websites en ondersteund door social media.

Websites

De website van Regiebureau POP, <https://regiebureau-pop.eu/>, heeft een algemene en informerende functie voor het plattelandsontwikkelingsprogramma. De site geeft toegang tot formele documenten, zoals de Europese verordeningen, het programmadocument POP3 en relevante contactinformatie, zoals van de EU, provinciale contactpersonen en RVO.nl.

Van het aantal unieke bezoekers is geen doorlopende reeks van gegevens. Van 2016 is bekend dat het aantal op 2800 lag. In 2018 waren er gemiddeld ca. 1850 bezoekers.

De website van het Netwerk Platteland, <https://netwerkplatteland.nl/>, geeft informatie over ontwikkelingen op het platteland (in relatie tot POP). Via deze website is inhoudelijke informatie over de POP thema's beschikbaar en worden voorbeeldprojecten en goede praktijken onder de aandacht gebracht. Op de website zijn ca. 250 projectbeschrijvingen opgenomen.

Oorspronkelijk was de website ook bedoeld ter ondersteuning van de interactie tussen de netwerkpartner. In de praktijk wordt daar echter nauwelijks gebruik van gemaakt. In 2016 waren er ca. 4500, unieke bezoekers waarna het aantal in 2017 en 2018 daalde naar gemiddeld ca. 2500. Mogelijk dat knelpunten in de personele en technische sfeer in 2017 hebben geleid tot de daling van de bezoekersaantallen. In 2018 zijn de knelpunten opgelost en is de verwachting dat de aantallen weer zullen aantrekken.

Sociale Media: Facebook, LinkedIn, Twitter, Instagram en YouTube

De NSU benut diverse social media om haar doelgroepen te bereiken. Op dit moment is het NSU actief met Twitter (@nwplatteland), Facebook (Netwerk Platteland / Netherlands Rural Network), groep op LinkedIn (Netwerk Platteland), You Tube en in 2018 is Instagram opgestart. Via deze media klikken de gebruikers eenvoudig door naar de websites van het Regiebureau of Netwerk Platteland als zij geïnteresseerd zijn in nadere informatie.

	Facebook (volgers)	Twitter (volgers)	LinkedIn (leden)	You Tube
--	--------------------	-------------------	------------------	----------

2016	250	1700	1149	n.b.
2017	269	1775	n.b.	n.b.
2018	298	104	1154	n.b.

Nieuwsbrieven en andere informatiemateriaal

De NSU verzendt een aantal keren per jaar een digitale nieuwsbrief: Nieuwsbrief Netwerk Platteland. De nieuwsbrief bevat berichten die recent op de website van het Netwerk Platteland of het Regiebureau zijn verschenen. Als lezers meer willen weten, leidt de nieuwsbrief hen naar de websites. De digitale nieuwsbrief is bedoeld om de betrokkenheid bij POP3 bij met name de (potentiële) subsidieaanvragers te verhogen. Eind 2018 had de nieuwsbrief ca. 2500 abonnees. Het aantal verzonden nieuwsbrieven bedroeg in respectievelijk 2017 en 2018, twee en drie. Het in het communicatieplan vermelde aantal nieuwsbrieven van ongeveer één keer per maand tot twee maanden wordt hiermee niet behaald.

Het Regiebureau POP (met als onderdeel de NSU) brengt ook schriftelijk informatiemateriaal uit met algemene informatie over POP3, zoals een publieksvriendelijke samenvatting van het Programmadocument, het jaarverslag over de uitvoering van POP3 (in 2017 alleen digitaal) en het werkprogramma en jaarverslag van het Regiebureau POP (vanaf 2018 alleen digitaal). In 2017 is een algemene informatiefolder over POP3 verschenen. Tijdens de landelijke netwerkdag van 2017 zijn van een aantal voorbeeldprojecten posters gemaakt. Waar mogelijk, probeert het Regiebureau mee te liften met andere media, bijvoorbeeld via (het faciliteren van) interviews aan vakbladen (Boerderij, Nieuwe Oogst). In 2018 is een inlegvel met daarin aansprekende POP3 projecten meegestuurd aan de abonnees van de Nieuwe Oogst. Ook is ditzelfde inlegvel uitgedeeld tijdens de jaarlijkse POP3 netwerkdag van 2018. Voor LEADER is in 2018 de brochure "de eerste oogst is binnen" gemaakt van de meest aansprekende projecten vanuit elk LEADER gebied.

Prijsvragen

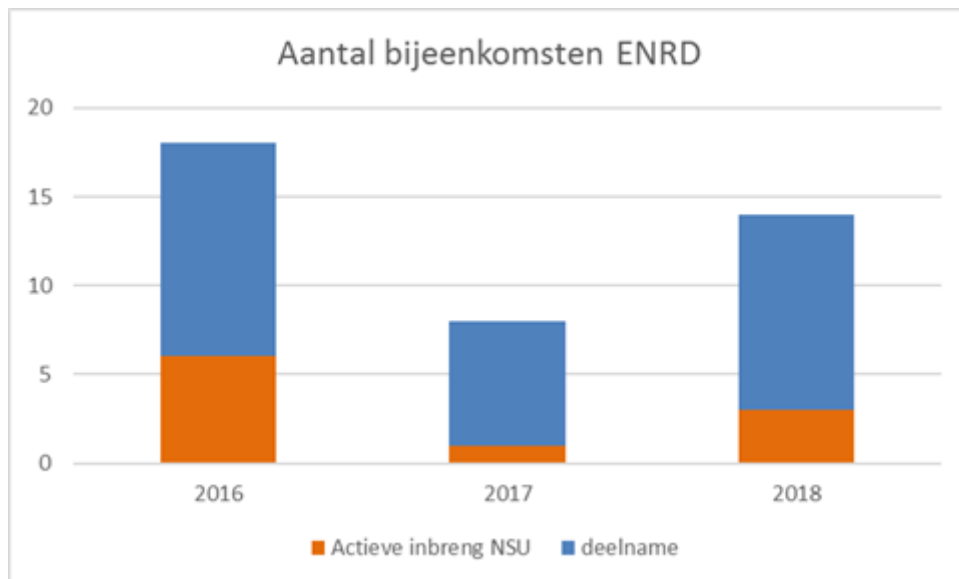
In het communicatieplan staat het voornemen om periodiek gebruik te maken van prijsvragen. Deze zijn bedoeld om een breder publiek te betrekken bij POP3 en/of om goede voorbeeldprojecten te laten zien. Prijsvragen spelen geen grote functie spelen in relatie tot het informeren van de doelgroepen van het Regiebureau maar kunnen bijvoorbeeld wel inspireren of het gevoel van betrokkenheid vergroten. In de huidige POP3 periode zijn er nog geen prijzen uitgereikt. De prijsvraag die voor 2018 was uitgeschreven is in verband met geringe belangstelling teruggetrokken.

4.6 Actief participeren in EU- netwerken

De Europese Commissie heeft voor de ondersteuning van het Europese Netwerk voor Plattelandsontwikkeling in de periode 2014 – 2020 een organisatiestructuur opgezet. Deze bestaat uit een Assembly die jaarlijks bijeen komt om de doelen voor de komende periode te bespreken en vast te stellen. Onder de Assembly vallen twee permanenten subgroepen: de Subgroep Innovatie (EIP-Agri) en de subgroep [LEADER and Community-Led Local Development](#). In de Assembly nemen de 28 lidstaten en een aantal Niet-Gouvernementele Organisaties deel. Uit de Assembly is een Stuurgroep samengesteld die twee á drie keer bij elkaar komt voor het bespreken van de voortgang. Ook worden hier goede praktijken gedeeld en knelpunten besproken. Vanuit de NSU is actief deelgenomen aan de verschillende hierboven genoemde overlegverbanden. In geval de NSU niet in persoon aanwezig kan zijn bij een vergadering wordt geschakeld met andere Nederlandse vertegenwoordigers. Ook neemt de NSU regelmatig deel aan ENRD en EIP-Agri meetings en door de ENRD georganiseerde workshops. In 2016 heeft de NSU de vijfde ENRD meeting georganiseerd. In de paragraaf over doelstelling 1 is dit nader toegelicht.

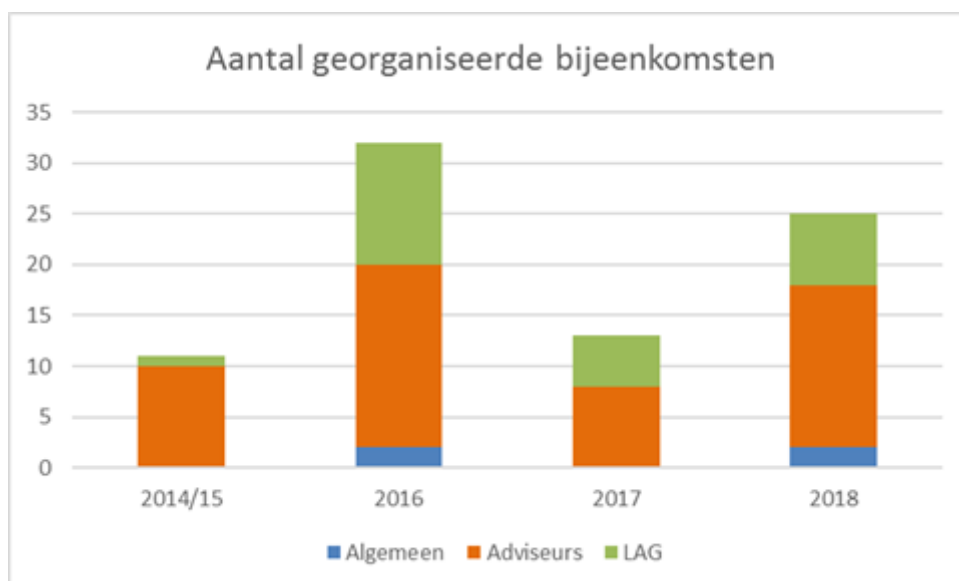
Verder heeft de NSU diverse ondersteunende activiteiten uitgevoerd op verzoek van het Contactpoint ENRD en servicepunt EIP-Agri. Dit betreft het werven van deelnemers voor workshops, contacten leggen met stakeholders in Nederland en het aanleveren van projecten en informatie t.b.v. websites en nieuwsbrieven.

De samenwerking met Vlaanderen en Duitsland zijn op het gebied van EIP-Agri ontwikkeld door deelname aan elkaars activiteiten, leggen van verbindingen en het leveren van een bijdrage aan een Duitse excursie naar Vlaanderen. Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de aantallen bijeenkomsten die door de NSU zijn bijgewoond en hoe de bijdrage daaraan is geweest.

4.7 Samenvatting doelbereik

De NSU onderneemt een breed pallet aan activiteiten. De activiteiten zijn zoveel mogelijk toegespitst op de behoeften van de doelgroep. Een overzicht van alle door de NSU georganiseerde bijeenkomsten is hieronder weergegeven.

De doelgroepen waarvoor de NSU activiteiten onderneemt bevinden zich vooral in cirkel 1 en 2 van de stakeholderanalyse.

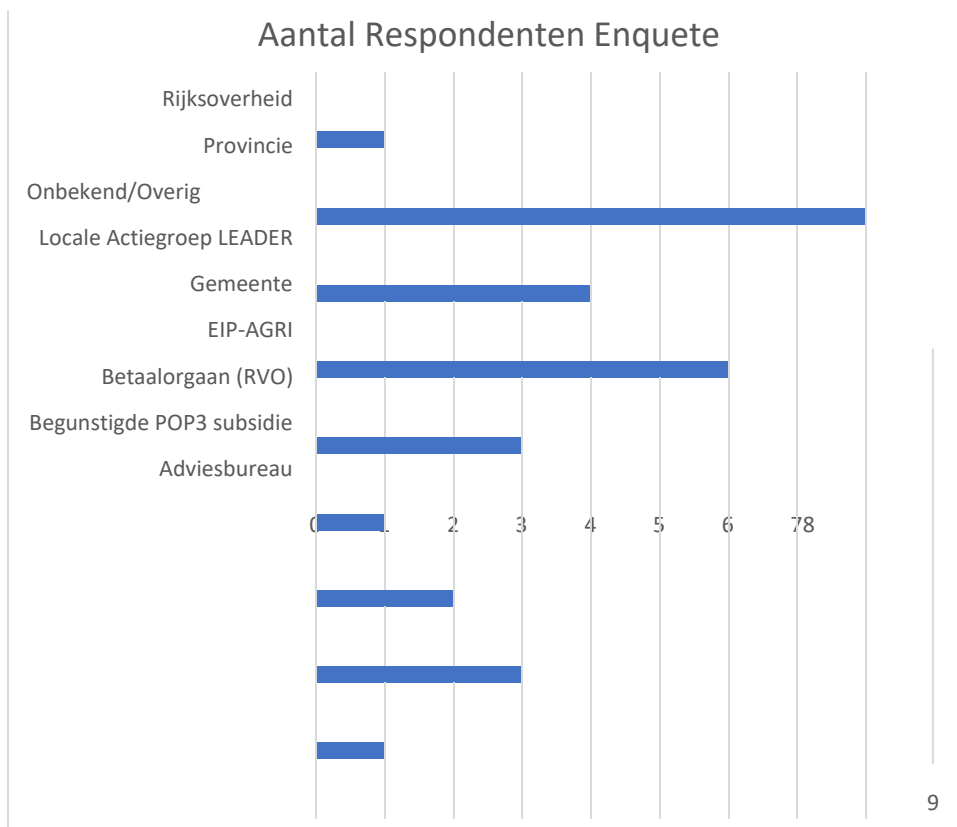
5 Resultaten Enquête

Voor het werk van de NSU is het relevant een beeld te hebben hoe de activiteiten van de NSU door de doelgroepen worden ontvangen. Feedback van de doelgroep kan aanleiding zijn om de activiteiten van de NSU bij te stellen, dit kan gaan over de aard van de activiteiten maar ook de manier waarop activiteiten worden uitgevoerd.

Gedurende het jaar is er na bijeenkomsten die door de NSU zijn georganiseerd aan de deelnemers gevraagd hoe zij de bijeenkomst hebben ervaren. De signalen worden vanuit de NSU-leden meegenomen voor het organiseren van nieuwe activiteiten.

Zoals uit het vorige hoofdstuk naar voren kwam, doet de NSU veel meer dan alleen het organiseren van bijeenkomsten. In 2018 is via de website Platteland een enquête uitgezet over hoe de website wordt ervaren. De respons op deze enquête was laag daarom is 2019 nogmaals een enquête uitgezet deze keer via verschillende communicatiekanalen. Ook is in de enquête van 2019 gevraagd over de waardering van het totaal pakket aan werkzaamheden dat de NSU uitvoert. In bijlage 1 zijn de vragen van de enquête opgenomen.

De enquête van 2019 is verspreid via de nieuwsbrief van het netwerkplatteland (bereik van ca. 2500 abonnees), is geplaatst op de website van het netwerk platteland en is er nog specifiek op geattendeerd bij de TPO-leden en LEADER-coördinatoren. In totaal hebben 29 mensen de enquête ingevuld. De respons was niet zo hoog, maar de mensen die de enquête hebben ingevuld hebben wel vrij uitgebreid en genuanceerd geantwoord. Daarom worden hier enkele bevindingen die volgen uit de enquête behandeld. Deze geven, in combinatie met gemaakte opmerkingen en andere geluiden uit het veld, aanwijzingen voor mogelijke vervolgacties.

Opmerkingen die bij de enquête zijn geplaatst gingen over:

- De zichtbaarheid van en bekendheid met het netwerk.
- Het onderscheid tussen Regiebureau en de plek van het Programmateam en de NSU daarbinnen wordt niet altijd gemaakt.

Er wordt onder ander gerefereerd naar het netwerk uit de POP2 periode waarbij het huidige netwerk wordt ervaren als een netwerk voor professionals en ambtenaren.

De vraag wordt gesteld of het netwerk zichtbaar is voor het 'gewone publiek'.

Daar staat tegenover dat anderen aangeven het netwerk nuttig te vinden en bijvoorbeeld regelmatig op de website te kijken.

- Inspireren
Er mag meer aandacht zijn voor Inspirerende verhalen.
- Verbinden
Zijn goed in het leggen van verbindingen, en bv. faciliteren van ontmoetingen Opzoeken mensen/ provincie
- Informeren
Consequent dagelijks delen van berichten op social media

Enkele citaten van de respondenten:

- "Door de goede voorbeelden hebben wij zelf ook verschillende activiteiten ontplooit voor de voorlichting van openstellingen".
- "Zorg voor echte interviews met betrokken mensen uit de projecten en geen statische informatie, dit zegt mij niets over hoe anderen het ervaren om een subsidieaanvraag te doen, en hoe hun projecten lopen."
- "Zorg voor communicatie die verbindt, dat kan heel eenvoudig door het consequent en dagelijks delen van berichten op social media van anderen, over projecten en over bijeenkomsten die worden georganiseerd." • "Ik zie deze activiteiten vooral onder de vlag van Regiebureau, en koppel deze dus niet aan NSU".

6 Conclusies en aanbevelingen

De vraag die deze evaluatie beoogde te beantwoorden is:

In hoeverre heeft het NRN bijgedragen aan het verwezenlijken van de in artikel 54 lid 2 van Verordening (EU) nr. 1305/2014?

De NSU heeft activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan de vier doelstellingen van de verordening. Deze activiteiten zijn ook verantwoord in de jaarverslagen. In de jaren waarover deze evaluatie gaat zijn de geplande en uitgevoerde activiteiten van de NSU jaarlijks voorgelegd en vastgesteld in het CvT. Waarbij het jaarverslag van 2018 in het CvT van juni 2019 nog moet worden vastgesteld. Op grond hiervan kan gesteld worden dat de NSU bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen voor het netwerk.

Met deze evaluatie is het beperkt mogelijk om uitspraken te doen over de kwantitatieve bijdrage van de NSU aan het verwezenlijken van doelstelling. Er zijn geen streefwaarden benoemd voor het resultaat waaraan de NSU moet bijdragen. Dit is ook te verklaren gezien de context van hoe de NSU als lerende netwerkpartner opereert. Te behalen resultaten worden geformuleerd in interactie met de doelgroepen en moeten regelmatig getoetst en bijgesteld worden. De eerste fase van de

programmaperiode was sterk gericht op het opbouwen van de NSU: het leren kennen van het netwerk en bepalen waar de NSU meerwaarde kon leveren. Gedurende de programmaperiode kwamen er steeds meer projecten tot stand, en werd het accent op het delen van goede voorbeelden steeds belangrijker.

De respons op de enquête was gering en biedt maar beperkte referentie om uitspraken aan te ontleen. Toch kan er een beeld gevormd worden uit tussentijdse evaluaties, de enquête en overige signalen die zijn ontvangen. De NSU onderneemt een grote hoeveelheid activiteiten vooral voor de doelgroepen in cirkel 1 en 2. Voor de doelgroepen in de 3^e en 4^e cirkel worden in beperktere mate activiteiten ontplooid. Het beeld is dat men positief is over de activiteiten van de NSU. Er komt naar voren dat de NSU heeft bijgedragen aan het geven van bekendheid aan het POP en het verbeteren van de werking ervan. Het is de NSU gelukt verbindingen te leggen tussen kennisinstellingen, adviseurs en boerenpraktijk. De NSU heeft met name in de eerste en tweede cirkel een erkende positie verworven. Uit de opmerkingen van de respondenten komt naar voren dat niet voor iedereen de activiteiten van de NSU zichtbaar zijn. Ook is het EIP Agri niet breed bekend. Verder geven respondenten aan dat er behoefte is aan inspirerende voorbeelden. Dit sluit aan bij het accent van de activiteiten waar de NSU zich in deze fase van het programma op richt namelijk, het tonen van de resultaten en anderen inspireren.

De manier van ophalen van signalen uit het netwerk is ook een lerend proces. Er zijn door de NSU verschillende manieren toegepast om hier een (voor de fase van het programma) passende vorm aan te geven, zoals het concept Rural lab en de tafel van de toekomst "Gezondheid & natuur inclusieve landbouw."

In aansluiting hierop volgt de belangrijkste aanbevelingen van deze zelfevaluatie:

- Het verbinden is een belangrijke kracht van de NSU, blijf onderzoeken waar dit mogelijk is en verder versterkt kan worden, bijvoorbeeld rond kringlooplandbouw.
- Zorg dat de NSU meer zichtbaar is. Dit kan o.a. door meer op de voorgrond te treden, een éénduidige naamgeving, een duidelijke boodschap, waarvoor het Netwerk staat, communiceer op regelmatige basis berichten via sociale media, zorg voor frequent(er) uitbrengen van de nieuwsbrief Platteland.
- Zorg ook in de komende periode voor inspirerende verhalen en deel deze breed. Organiseer dit zo dat het een "meer richtingen verkeer" wordt o.a. door mensen zelf hun verhaal te laten vertellen. Ook vanuit het uitgangspunt dat het netwerk platteland van iedereen is.
- Vergroot de bekendheid van EIP-Agri door er bijvoorbeeld breder over te communiceren.
- Gericht kiezen of en hoe de doelgroepen uit de 3 en 4 cirkel meer betrokken kunnen worden. Dit kan bijvoorbeeld door te focussen op een specifieke deelgroep.
- Blijf het reflecterend vermogen organiseren, passend bij de fase waarin het programma zich bevindt en leg dat vast. Dit kan o.a. door het identificeren van sleutelspelers in het Netwerk en hen in een bijeenkomst rond een bepaald thema bijeen te brengen zoals bijvoorbeeld voor de tafel van de toekomst is gebeurd.
- Organiseer feedback op activiteiten en resultaten en leg dit gestructureerd vast.

Bijlage 1

Vragen i.v.m. enquête over evaluatie NSU (onder stakeholders)

Beste relatie,

Graag vragen wij een paar minuten van uw tijd om een korte enquête van 9 vragen in te vullen over uw ervaringen met de Network Support Unit (NSU); de faciliterende unit voor het Netwerk Platteland. Wij horen graag hoe u onze activiteiten beleeft. De resultaten van de enquête gebruiken wij om onze toekomstige activiteiten te verbeteren. Ook dragen zij bij aan de tussenrapportage van het plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3).

Organisatie NSU

Zoals u weet, is in Nederland voor de periode 2014 – 2020 één plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) opgesteld. Het Regiebureau POP is belast met de implementatie en begeleiding van de uitvoering van het POP3. Het Regiebureau is een gezamenlijke programmadirectie van het ministerie van LNV én de provincies. Het bestaat uit twee teams: het Programmateam en de Network Support Unit voor het Netwerk Platteland. Deze enquête gaat specifiek over de NSU.

Activiteiten door de NSU

De NSU opereert binnen het netwerk platteland om bij te dragen aan een soepele uitvoering van POP3. POP-thema's zijn: Jonge boeren, Water, Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en LEADER. Ook richt een belangrijk onderdeel van de NSU zich op het onderdeel Europese Innovatie Partnerschap voor de landbouw (EIP-AGRI).

De NSU geeft vorm aan haar activiteiten door kennis uit te wisselen, te inspireren, partijen te verbinden, het netwerk platteland te faciliteren, te signaleren en agenderen (van bijvoorbeeld opkomende thema's zoals gezondheid). Concrete activiteiten zijn onder meer het organiseren van kennisbijeenkomsten, de nationale netwerkdag, bekendheid geven aan innovatieprojecten door een database en het voeren van het secretariaat van het LEADER-coördinatorenoverleg. Hieronder komen we terug op de concrete activiteiten van het NSU.

Doe mee!

Laat ons weten of onze activiteiten aansluiten bij uw behoeften en vul de enquête in! U helpt ons hiermee enorm.

Hartelijk dank!

Met vriendelijke groet,

Ger de Peuter

Directeur Regiebureau POP

Algemeen/Bekendheid met de NSU voor het netwerk platteland

1. Mijn organisatie is/ik ben bekend met de faciliterende unit voor het Netwerk Platteland de Network Support Unit (NSU), de rol van de NSU en de activiteiten die de NSU organiseert. (5 klassen en mogelijkheid voor opmerkingen)
2. De activiteiten die de NSU organiseert sluiten aan op specifieke behoeften van mij/ mijn organisatie. (5 klassen en opmerkingen/ aangeven welke specifieke behoeften)

Voorbeelden van activiteiten van het NSU zijn: het organiseren van kennisbijeenkomsten en de nationale netwerkdag, de ontwikkeling van een database met innovatieprojecten, het voeren van verschillende secretariaten, het informeren over het verloop van het programma, het informeren via de website: <https://netwerkplatteland.nl/>

1. Informeren en Inspireren;

3. De **informatie** die de NSU biedt, levert mij meer inzicht over het POP3 en helpt mij/mijn organisatie bij de uitvoering van POP3.

Voorbeelden van informatie verschaffen door de NSU: organiseren van thematische en analytische uitwisseling, informeren over de maatregelen vanuit landelijke optiek, opdrachtgevers (de EU, LNV en de provincies) informeren over de voortgang van de uitvoering, het brede publiek informeren over de besteding van de POP-gelden en resultaten van monitoring & evaluatie, de website: <https://netwerkplatteland.nl/>.

4. De activiteiten die de NSU organiseert zorgen voor ideeën en **inspiratie** voor mijn eigen activiteiten voor het POP3.
(5 klassen en mogelijkheid voor opmerkingen/ heeft u nog ideeën hoe het informeren en inspireren verbeterd kan worden)
Voorbeelden van inspireren door de NSU: het organiseren van kennisbijeenkomsten en de nationale netwerkdag, het delen van inspirerende voorbeelden.

Deze vraag is specifiek voor betrokkenen bij EIP-AGRI.

5. Er is toegenomen kennis over EIP-AGRI bij potentieel begunstigen en adviseurs/ innovatiemakelaars door o.a. database, informatie-uitwisseling over focusgroepen/ operationele groepen

2. Faciliteren;

Voorbeelden van faciliterende activiteiten door de NSU: masterclasses voor provincies, netwerkgelegenheid tijdens nationale POP3-conferentie, uitwisseling voor LEADER-coördinatoren, bijdragen aan het ENRD- en EIP-netwerk, de organisatie van bijeenkomsten (nationaal, knelpunten uitvoering, trending topics), het voeren van het secretariaat van het LEADER-coördinatorenoverleg.

6. Ik word/mijn organisatie wordt ondersteund en voel/voelt zich geholpen door de NSU bij de uitvoering van POP3.
(5 klassen en opmerkingen).

3. Verbinden;

Voorbeelden van verbinden door de NSU: bij elkaar brengen van gelijksoortige projecten in uitvoering (bijv. database innovatie, verbinding met DAW), EU-faciliteiten met projecten in uitvoering en verbinden van mensen via de organisatie van bijeenkomsten, in beeld brengen van voorbeeldprojecten bijvoorbeeld via de database met innovatieprojecten.

7. De NSU zorgt voor nieuwe contacten binnen en buiten Nederland, verbindt goede praktijken en brengt voorbeeldprojecten voor mij/mijn organisatie in beeld, waardoor ik/mijn organisatie de uitvoering van POP3 beter kan uitvoeren. (5 klassen en opmerkingen)

4. Signaleren en agenderen

Voorbeelden van signaleren en agenderen door de NSU: organisatie toekomsttafel natuurinclusieve landbouw en gezondheid, inbreng in discussies over toekomst GLB, uitwisseling met provincies over communicatie, afstemming met andere EU fondsen, afstemming met DAW en BIJ12.

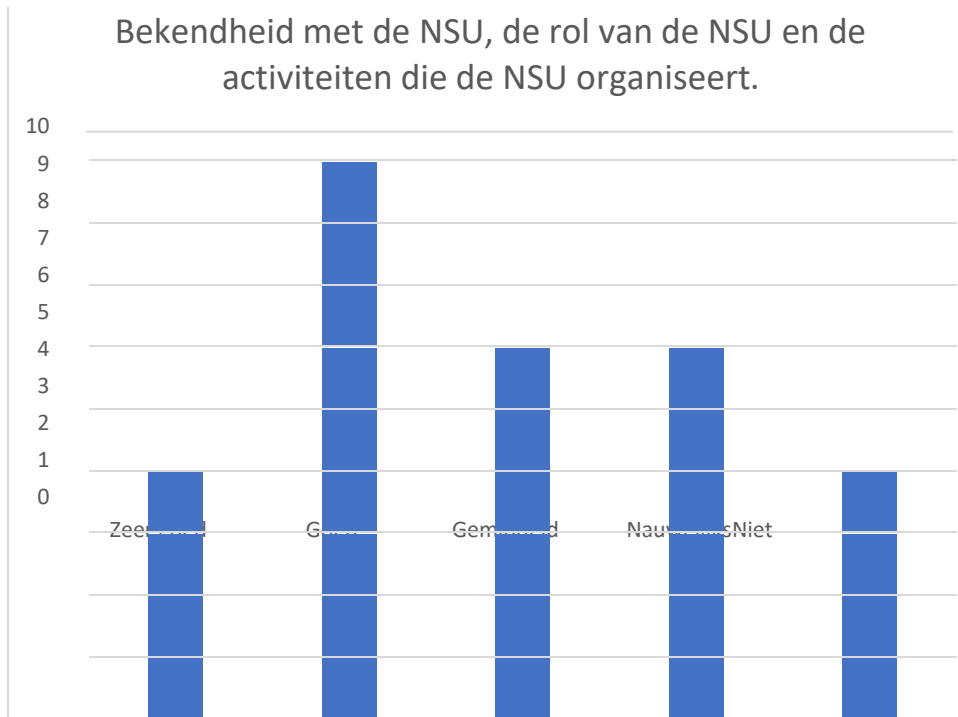
8. De NSU signaleert, bijvoorbeeld problemen in de uitvoering van het programma, ontwikkelingen op het platteland, het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid, en agendeert deze bij gremia en overleggen die belangrijk zijn voor mij/mijn organisatie.
(5 klassen en opmerkingen)

Tot Slot

9. Heeft u suggesties om de bijdrage van het NSU voor het Netwerk Platteland te verbeteren?

Bijlage 2

Vraag 1 Bekendheid met de NSU

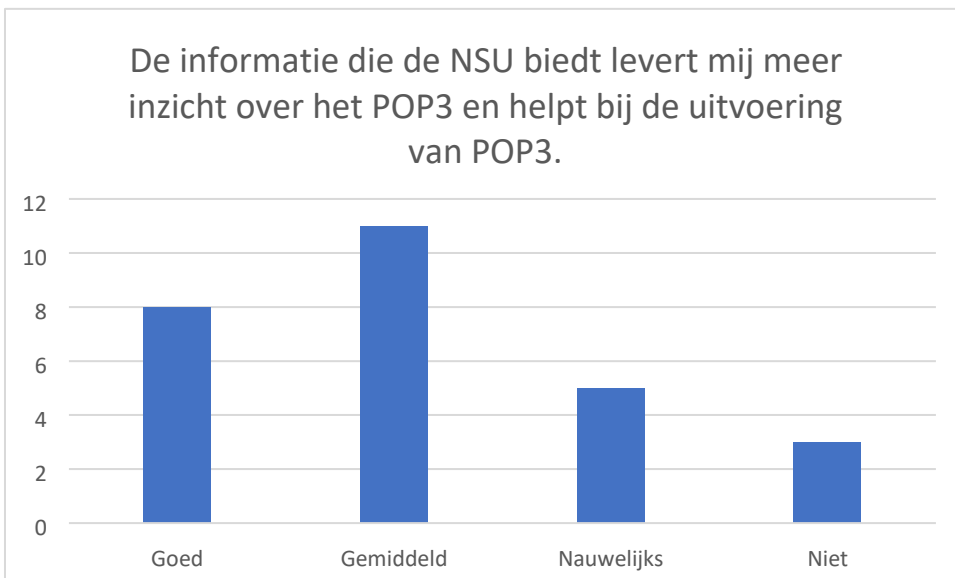

Vraag 2 Aansluiting van activiteiten NSU op specifieke behoeften

Vraag 3 Informatie die NSU biedt levert meer inzicht en helpt bij de uitvoering POP3

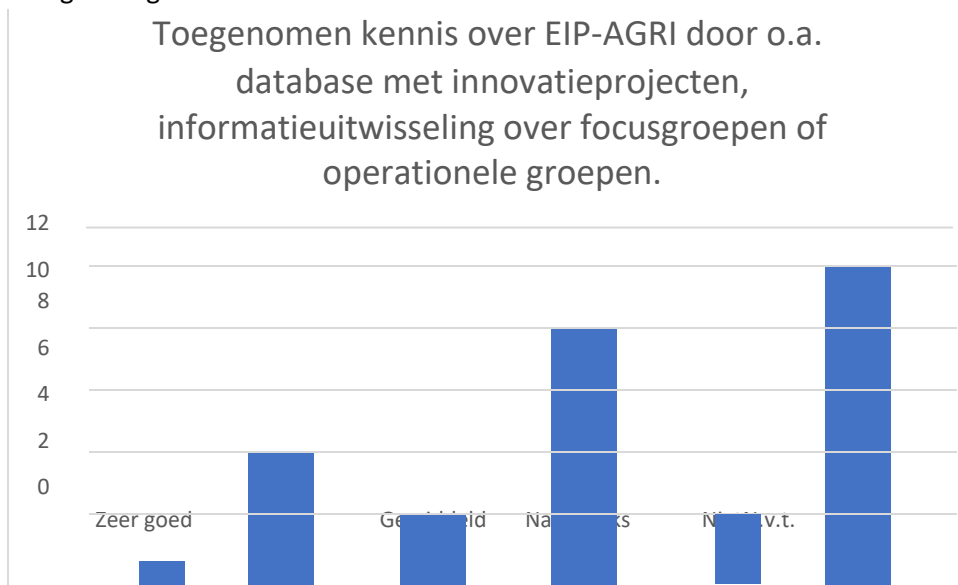

NB: 28 van de 29 respondenten heeft deze vraag beantwoord

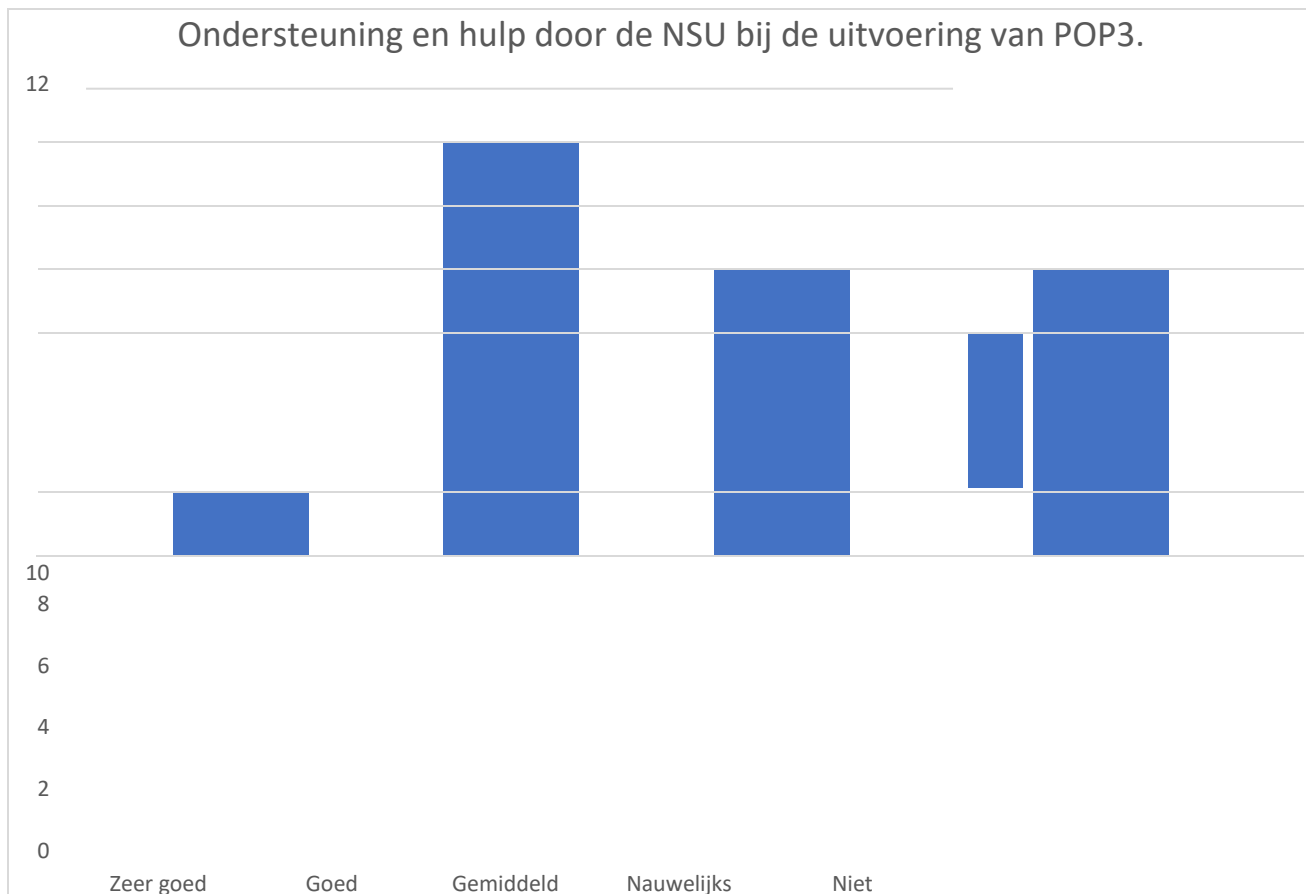
Vraag 4 De activiteiten die de NSU organiseert zorgen voor ideeën en inspiratie

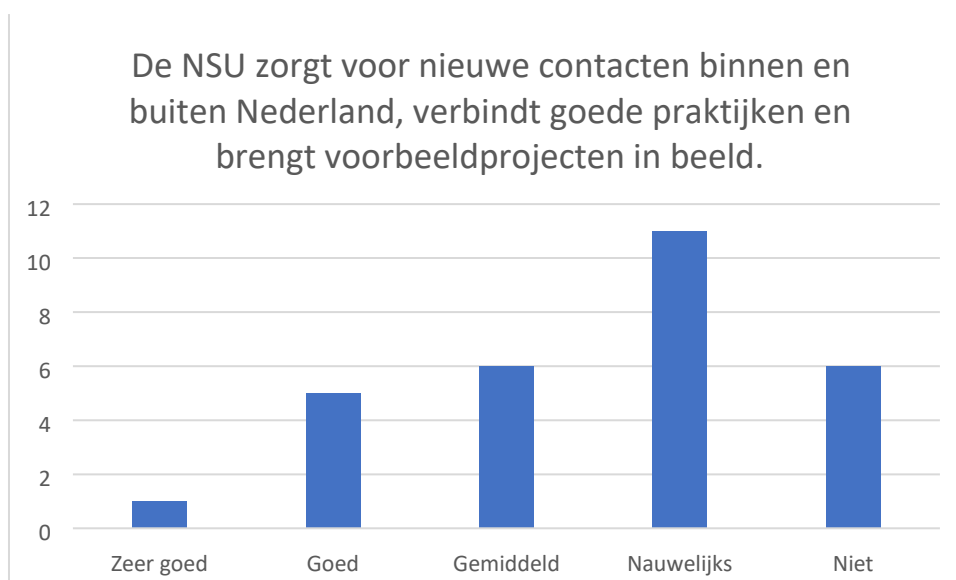
Vraag 5 Toegenomen kennis over EIP- AGRI

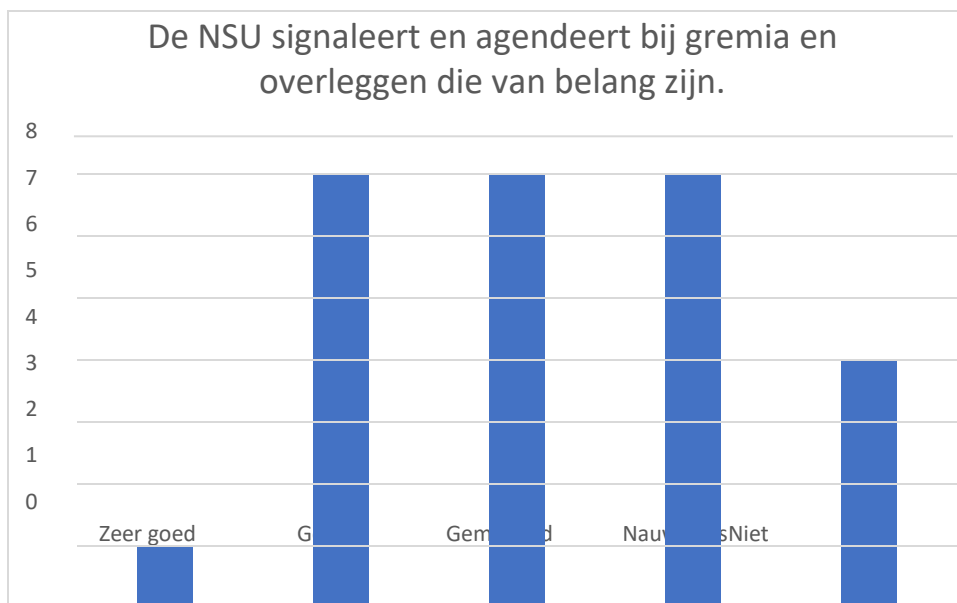
Vraag 6 Ondersteund en geholpen door de NSU bij uitvoering POP3

Vraag 7 NSU zorgt voor nieuwe contacten binnen en buiten Nederland, verbindt goede praktijken en brengt voorbeeld projecten in beeld waardoor betere organisatie en uitvoering POP3 mogelijk wordt gemaakt.

Vraag 8 De NSU signaleert en agendeert onderwerpen

Bijlage 3 tekst programmadocument

Communicatiestrategie

Na indiening van het POP3 stelt het Regiebureau POP een communicatiestrategie op. Daarin wordt beschreven welke middelen (zoals media en activiteiten) worden ingezet om een zo optimaal mogelijk eindresultaat met het POP3 te bereiken voor alle betrokken partijen. De communicatiestrategie wordt binnen zes maanden na goedkeuring van het POP3 ter goedkeuring voorgelegd aan het Comité van Toezicht. Het Comité van Toezicht wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van de communicatieactiviteiten. Het Comité van Toezicht beoordeelt of het noodzakelijk is de strategie aan te passen aan de ontwikkelingen. De evaluatie van de communicatiedoelen maakt deel uit van de reguliere evaluaties van het POP3.

Communicatie aan belanghebbenden

De communicatie zal primair zijn gericht op belanghebbenden bij het POP3, zoals potentiële eindbegunstigden, (semi)overheden, belangengroepen, POP-coördinatoren, vertegenwoordigers van het betaalorgaan, het maatschappelijk veld en betrokken politici/bestuurders. Met de communicatie aan belanghebbende wordt beoogd informatie te verstrekken over subsidiemogelijkheden en de voorwaarden voor het verlenen van subsidie (kennisvergroting). Ook wordt beoogd betrokkenheid en bewustzijn te creëren (houding) en belanghebbenden aan te zetten tot het vervullen van de rol die van hen verwacht wordt (gedrag). Met heldere, enthousiasmerende en directe communicatie- en voorlichtingsactiviteiten zal aan de primaire doelgroep (de potentiële begunstigden) duidelijk gemaakt worden wat het POP3 inhoudt en welke mogelijkheden, randvoorwaarden en verplichtingen voor begunstigden volgen uit het programma.

Specifieke communicatie voor begunstigden zal grotendeels verlopen via de subsidieloketten van het Rijk en de provincies. Het Regiebureau POP en het Nationale Netwerk Platteland zullen algemene informatie over het programma verspreiden.

Communicatie over de rol van de EU bij het programma

In aanvulling op de bovengenoemde communicatieactiviteiten is het is van belang dat ook niet direct belanghebbenden geïnformeerd worden over het EU-beleid. Hiervoor wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande communicatietrajecten van het Rijk en de provincies. Bij de

communicatie wordt specifiek aandacht besteed aan de Europese doelen van het plattelandsbeleid en de relatie tussen die doelen en de concrete inzet van het POP3 in Nederland. Er wordt gestreefd naar synergie met de communicatieactiviteiten van de andere Europese fondsen zoals het EFRO, het EFMZV en INTERREG. Het belangrijkste doel van dit onderdeel van het communicatieplan is om een breed publiek te informeren over het POP3 en de rol van de EU bij plattelandsontwikkeling. De communicatie naar het brede publiek is vooral gericht op het overbrengen van informatie en het creëren van en bewustzijn. Op informerende en inspirerende wijze zal de burgers duidelijk gemaakt worden welke invloed de EU heeft op ontwikkeling van het platteland in Nederland. Daarbij zal met name getoond worden welke resultaten het POP3 in Nederland oplevert. De volgende communicatiemiddelen zullen worden ingezet: informatie- en consultatie/voorlichtingsbijeenkomsten, schriftelijke consultaties (de consultatie van POP3 en de SEA), het beschikbaar stellen van (digitaal) informatiemateriaal via brochures, informatieverspreiding via de website, rondsturen van een digitale nieuwsbrief, stimuleren van aandacht voor POP-projecten in de pers etc.

De rol van het nationaal plattelandsnetwerk bij de informatie – en communicatieactiviteiten van het programma

Het plattelandsnetwerk moet het vormen van netwerken en het proces van netwerken faciliteren, zodat hiermee een functionerend netwerk voor het platteland tot stand wordt gebracht. Er zal niet zozeer sprake zijn van het oprichten van een aparte organisatie met een eigen missie (zoals het Netwerk Platteland bij het POP2), maar veeleer van een neutraal coördinerend orgaan voor “netwerkvorming” en “netwerken”. Om die rol goed in te vullen wordt het nationale plattelandsnetwerk verantwoordelijk voor de algemene communicatie en voorlichting over het POP3. Het zorgt via een landelijke website voor afstemming met andere landelijke subsidieregelingen en afstemming met de provinciale subsidieloketten. Een groot deel van de netwerkactiviteiten zal in de toekomst digitaal gaan plaatsvinden. Dit moet drempelverlagend werken voor deelname aan het netwerk en ook leiden tot meer kostenefficiëntie.

Het plattelandsnetwerk geeft niet alleen voorlichting maar werkt ook interactief en vervult daarbij een signaalfunctie. Het moet kritische reflecties uit ‘de buitenwereld’ bij beleidsmakers en toezichthouders agenderen. Voor dat laatste is het gewenst dat het netwerk binnen de organisatiestructuur van het POP3 wordt geplaatst en niet extern zoals bij het POP2 het geval was. In het POP2 zijn “fysieke netwerken” gevormd. Het plattelandsnetwerk zal deze bestaande netwerken in stand houden. LEADER-groepen hebben in de opstartfase van LEADER extra ondersteuning nodig. Bestaande netwerken en vooral ook de cultuur van netwerkvorming zijn in Nederland voldoende ontwikkeld zodat het nationale plattelandsnetwerk zich kan concentreren op interactieve informatievoorziening en zich minder hoeft bezig te houden met opbouwwerk of processturing.